

EUROOPA
KOMISJON

LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Strasbourg, 16.4.2019
JOIN(2019) 6 final

ÜHISTEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

**Euroopa Liit, Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkond: ühised jõupingutused ühise
tuleviku nimel**

Ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule
Euroopa Liit, Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkond: ühised jõupingutused ühise
tuleviku nimel

„Suuremas Atlandi piirkonnas laiendab EL koostööd ja loob tugevad partnerlused Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riikidega ühiste väärtuste ja huvide alusel.“

Euroopa Liidu üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia¹

1. Sissejuhatus

Ühise ajaloo ja paljude ühiste väärtustega Euroopa Liidu ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna (LAC) riikide partnerlus on olnud edukas ja pikaajaline. Alates 1999. aastast liidab ELi ja LACi riike strateegiline partnerlus, mis tugineb põhivabaduste austamisele, kestlikule arengule ja tugevale reeglitepõhisele rahvusvahelisele süsteemile. Üle kahekümne aasta on selline partnerlus andnud võimaluse vastastikku kasulikuks koostööks, soodustanud muutusi ja sünnitanud uusi ideid.

Viimastel kümnenditel on **EL ja LACi riigid jõudnud suurema lõimituseni kui iial varem**. EL on allkirjastanud assotsieerimis-, vabakaubandus- või poliitilise dialoogi ja koostöölepingud 27 LACi riigiga 33st². EL ja LACi riigid tegutsevad ÜROs sageli kooskõlastatult ning on teinud tihedat koostööd Pariisi kokkuleppe³ ja kestliku arengu tegevuskava 2030⁴ juures. Ligi **kuus miljonit inimest EList ja LACi riikidest elab ja töötab teisel pool Atlandi ookeani**⁵ ning enam kui kolmandik LACi riikide välistudengitest õpib ELis.

Riikide majandus on omavahel tihedalt seotud. EL on suuruselt kolmas LACi kaubanduspartner. Kaubavahetus tervikuna on kasvanud 185,5 miljardist eurost 2008. aastal 225,4 miljardi euron 2018. aastal ning teenustekaubanduse maht oli 2017. aastal ligi 102 miljardit eurot. EL on LACi piirkonna suurim investor välismaiste otseinvesteeringutega 784,6 miljardit eurot 2017. aastal, samal ajal kui LACi välismaiste otseinvesteeringute maht ELi on viimastel aastate märkimisväärselt kasvanud, küündides 2017. aastal 273 miljardi euron⁶.

EL on olnud LACi riikide suurim arengukoostööpartner, eraldades aastatel 2014–2020 kahepoolsete ja piirkondlike programmide toetuseks 3,6 miljardit eurot,⁷ ning on viimase 20 aasta jooksul andnud üle 1,2 miljardi euro humanitaarabi inimtegevuse tagajärjel toimunud kriisides või loodusõnnetustes kannatanutele. Euroopa Investeeringuspank (EIP) investeerib

¹ Ühtne visioon, ühine tegevus: tugevam Euroopa. Euroopa Liidu üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia (2016)

² Kõik LACi riigid peale Argentina, Boliivia, Brasiilia, Paraguay, Uruguay ja Venezuela. Tähtsaimad neist on assotsieerimislepingud Mehhiko, Tšiili ja Kesk-Ameerika riikidega, majanduspartnerlusleping Kariibi mere piirkonna foorumiga (CARIFORUM) ning vabakaubanduslepingud Colombia, Peru ja Ecuadoriga.

³ Pariisi kliimakokkulepe (2015).

⁴ Kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 „Muudame oma maailma“ (2015).

⁵ ÜRO 2017. aasta rahvusvaheline rändearuanne.

⁶ Eurostat, 2019. ELi investeeringute maht LACi riikidesse on suurem kui ELi välismaiste otseinvesteeringute maht Hiinasse (176,1 miljardit eurot, v.a Hong Kong), Indiasse (76,7 miljardit eurot) ja Venemaale (216,1 miljardit eurot) kokku.

⁷ Investeermisel keskendutakse olulistele valdkondadele, nagu julgeolek ja õigusriik, keskkonnasäästlikkus ja kliimamuutused, põllumajandus, toiduga kindlustatus ja toitumisalane kindlustatus, kaasav majanduskasv töökohtade loomiseks, avaliku sektori finantsjuhtimise reform, avaliku sektori ajakohastamine ning piirkondlik integratsioon.

LACi riikides kestliku arengu eesmärkide saavutamise, keskendudes kliimamuutuste tagajärgede leevendamisele ja nendega kohanemisele ning laenates aastatel 2014–2018 kokku 3,4 miljardit eurot⁸.

Seoses sellega soovitatakse teatises **tugevdada ELi poliitilist partnerlust LACi riikidega ning muutlike üleilmsete ja piirkondlike oludega arvestades töötada välja visioon tugevamast ja ajakohasemast piirkondadevahelisest partnerlusest**. Teatise eesmärk on näidata kätte strateegiline suund ELi välistegevusele LACi riikides, võttes arvesse Euroopa Liidu üldises välis- ja julgeolekupoliitika strateegias, Euroopa arengukonsensus, ⁹ kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030, teatises „Kaubandus kõigile“ ning ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma vahelise partnerluslepingu sõlmimise läbirääkimisjuhistes¹⁰ esitatud põhimõtteid.

Tänane **kiirelt muutuv geopoliitiline keskkond pakub partnerluseks uusi väljakutseid ja võimalusi**, rõhutades tulemuslikuma piirkondliku ja kahepoolse koostöö vajadust ning **kaubandusele, investeerimisele ja valdkondlikule koostööle keskendunud ajakohast partnerlust**. Põhjalikud muutused mõlemas piirkonnas nõuavad ulatuslikku ja uuenduslikku lähenemisviisi, mis läheks kaugemale abiandja ja abivajaja suhetest ning lähtuks kestliku arengu tegevuskavast aastani 2030. Aastatel 2000–2017 kasvas Hiina ja LACi riikide vaheline kaubavahetus 10 miljardilt USA dollarilt 244 miljardi USA dollarini. Hiina võistleb ELiga Ladina-Ameerika suuruselt teise kaubanduspartneri tiitli pärast ning on üldisemalt omandamas partnerina selles piirkonnas üha suuremat kaalu. Ameerika Ühendriikide traditsiooniline roll ja mõju piirkonnas on samuti aja jooksul muutunud.

Samal ajal on olukord LACi riikides muutumas, näiteks on tekkinud vajadus kohaneda digitaalse ja integreeritud maailmamajanduse nõudmistega, surve kaitsta keskkonda ja soodustada majanduskasvu, tagades samal ajal sotsiaalse võrdsuse, ning mure demokraatia tugevdamise ja kestliku arenguga seotud pikaajaliste suundumuste jätkumise pärast.

Euroopa Liidust, kes juhindub piirkondlikust majandusintegratsioonist ja ühenduvusest, võib saada LACi riikidele tähtis partner nende probleemide lahendamisel. EL pakub oma igakülgset diplomaatiliselt, humanitaar- ja majanduslikku abi teatavates LACi riikides puhkenud kriiside lahendamisel ning jätkab demokraatlike põhimõtete ja inimõiguste austamise edendamist oma suhetes LACi riikidega. Laiemas mõttes peaksid EL ja LACi riigid tegema koostööd, et säilitada mitmepoolsus ja reeglitepõhine maailmakord, ning ühendama jõud ulatuslikumate tegevuskavade elluviimisel.

Partnerlus peaks keskenduma **neljale üksteist võimendavale prioriteedile: heaolu, demokraatia, vastupanuvõime ja tõhus ülemaailmne juhtimine**. Iga prioriteedi raames on teatistes esitatud rida valdkondi ja konkreetseid algatusi tegevuskava edendamiseks senisest strateegilisema ja sihtotstarbelisema ELi tegevuse kaudu piirkonnas.

⁸ EIP aastaaruanded on kättesaadavad veebisaidil <http://www.eib.org/en/infocentre/publications/all/index.htm>.

⁹ Uus Euroopa arengukonsensus: „Meie maailm, meie väärikus, meie tulevik“ (ELT C 210, 30.6.2017, lk 1).

¹⁰ Kaubandus kõigile: vastutustundlikuma kaubandus- ja investeerimispoliitika poole, COM(2015) 0497; Läbirääkimisjuhisted ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma vahelise partnerluslepingu sõlmimiseks, nõukogu dokument (2018) 8094/18 ADD1. Teatise juures tuleks arvesse võtta ka ELi ning üksikute Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riikide või alampiirkondade vahel juba kehtivaid või läbirääkimiste faasis olevaid lepinguid; need hõlmavad praktiliselt kogu piirkonda ja kujutavad endast tõhusat vahendit siin esitatava nägemuse elluviimiseks.

2. Ühiste väärtuste ja huvide kaitse

2.1. Partnerlus heaolu nimel

Majanduse elavdamiseks ja majanduskasvu toetamiseks on vaja sihipärast ja otsustavat tegutsemist. EL peaks jätkama partnerlust LACi riikidega nende püüdlustes tulla toime püsivate makromajanduslike probleemidega piirkonnas, mitmekesistades ja ajakohastades samal ajal eri majandusmudeleid, et need oleksid globaliseerumiseks valmis. Kestlike tulemuste saavutamine tähendab ka **sotsiaalmajandusliku ebavõrdsuse vähendamist**, mis looks töökohti ja annaks üleilmastumisest kasu igaühele, ning **järkjärgulist üleminekut rohe- ja ringmajandusele**.

Nimetatud põhimõtteid järgides peaks EL tegema oma LACi parteritega tihedamat koostööd järgmistes valdkondades.

Piirkondadevahelise ja piirkonnasisese kaubavahetuse ja investeerimise lihtsustamine.

EL peaks esmajärjekorras tegema koostööd **assotsieerimis-, kaubandus- ja majanduspartnerluslepingute** üle peetavate läbirääkimiste lõpuleviimise ning nende lepingute kiire ratifitseerimise ja täieliku rakendamise nimel. Seejuures tuleks võtta vajalikud meetmed piirkonna ettevõtlus- ja investeerimiskeskonna parandamiseks. Ära tuleks kasutada lepingutes kätketud võimalusi, nagu tulemuslikum riigihangete süsteem, parem turulepääs, innovatsioon ja konkurentsivõime, piirkonnasisene kaubavahetus ja lõimumine üleilmsetesse väärtusahelatesse. Intellektuaalomandi õiguste tulemuslik ja tasakaalustatud kaitsmine annab uusi võimalusi teaduskoostööks ning soodustab konkurentsivõimet ja innovatsiooni. Samal ajal peaksid kaubanduslepingud soodustama **kestlikku arengut, inimõigusi ja head valitsemistava**. EL peaks koos LACi riikidega tõhustama kehtivates lepingutes sisalduvate sotsiaalvaldkonna ning töö- ja keskkonnavalaste sätete rakendamist, mis oleks kooskõlas ühise pühendumisega kestliku arengu tegevuskavale aastani 2030 ning aitaks kaasa üleilmsete väärtusahelate vastutustundlikule juhtimisele.

Paremate tingimuste loomiseks ELi ja LACi riikide kaubandus- ja investeerimiskava elluviimisel peaksid EL ja LACi riigid ühiselt toetama **suuremat läbipaistvust**, eriti uute kaubanduslepingute sõlmimiseks või olemasolevate läbivaatamiseks peetavate läbirääkimiste ajal, ning toetama selleks kodanikuühiskonna osalust lepingute rakendamisel.

Lepingud peaksid kuuluma vahendite hulka, millega edendada õigusnormide lähendamist **sanitaar- ja fütosanitaarküsimustes**, et lihtsustada kaubavahetust LACi riikide ja ELi vahel ning toetada toiduohutuse, loomatervishoiu ja taimetervishoiu rangeid norme. Seoses **antimikroobikumiresistentsuse (AMR)** tõkestamisega terviseühitsuse lähenemisviisi raames toetatakse jätkuvate meetmetega LACi riike nende antimikroobikumiresistentsuse vastase terviseühitsuse tegevuskava väljatöötamisel ja rakendamisel.

EL peaks toetama LACi **piirkonnasisest kaubavahetust** arendavaid ja investeerimist hõlbustavaid lõimumisalgatusi, nagu Vaikse ookeani liit, jagades muu hulgas kogemusi mittetariifsete kaubandustõkete kõrvaldamisel ning soodustades õigusnormide lähendamist ja ühtlustamist. Jätkata tuleks investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise süsteemi reformimist ÜRO rahvusvahelise kaubandusõiguse komisjonis, et luua alaline mitmepoolne investeerimiskohus. EL on valmis kaaluma ka investeeringute kaitse lepingute sõlmimist peamiste partneritega. EL peaks kutsuma üles ratifitseerima ja rakendama Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) kaubanduse lihtsustamise lepingut, mis soodustaks piiriülest kaubandust. Ühtlasi peaks EL kutsuma partnereid üles ühinema riigihankelepinguga.

Rohelisele majandusele ülemineku soodustamine. Piirkonnad peaksid rajama teed säästvama tootmise ja tarbimise suunas. Eriti paljulubav on koostöö ja üksteiselt õppimine taastuvenergia, ressursi- ja energiatõhususe ning ringmajanduse vallas. ELi teadus- ja tehnikasaavutused ning oskusteave, sealhulgas erasektori vahendite kaasamine jätkusuutliku majanduskasvu toetamiseks,¹¹ aitaksid avada Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna määratu potentsiaali jätkusuutliku vee-, tuule-, päikese-, ookeani- ja geotermilise energia kasutamisel, mis omakorda tugevdaks energiaalast vastupanuvõimet ning aitaks luua töökohti ja äri võimalusi. Koostöö kõrgjõudlusega andmetöötlemise vallas võiks aidata moderniseerida energeetikatööstust. Võttes arvesse Kariibi mere saarte spetsiifilisi nõrkusi, peaks EL arendama ELi saarte puhta energia algatuse¹² välismõõdet ning toetama ja kaasama investeringuid taastuvenergiasse ja energiatõhususse. Euroopa Investeeringuspank võiks sellesse üleminekusse panustada pikaajalise rahastamise ja vajalike tehniliste teadmistega.

Sinise majanduse arendamine. Tihedam koostöö sinise majanduse valdkonnas ja mereressursside säästlik kasutamine muu hulgas Antarktika merekaitsealade loomise kaudu looks soodsad tingimused majanduskasvuks eelkõige ranniku- ja saarekogukondades ning aitaks kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele. Ühised standardid ja vaba juurdepääs ookeaniandmetele on sinise majanduse arendamise ja ookeanide parema majandamise juures esmatähtsad.

Ringmajandusele ülemineku lihtsustamine. Jätkusuutliku majanduskasvu saavutamise peamised vahendid on kindlad ja tõendus põhised keskkonnanõuded ja -standardid. Erilist tähelepanu tuleks pöörata plastile, mereprügile ning kemikaalide ja jäätmete säästvale majandamisele. **Loodusvarade säästev majandamine** suudab tagada piirkondade kestva heaolu. Mõlemale poolele oleks kasulik jätkata dialoogi ja koostööd toorainete valdkonnas, et tegeleda jätkusuutlikul viisil üha suureneva nõudlusega toorainete järele. Selle koostöö aluseks on 2017. aastal käivitatud mineraalide võrguplatvorm. Mõlemad piirkonnad võiksid ühisel jõul arendada **vastutustundlikke tööstuslikke väärtusahelaid**, et aidata ettevõtjatel järgida vastutustundliku äritava standardeid, mis aitavad kaasa säästvale arengule.

Säästvate ja arukate linnade arendamine. Arvestades et valdav osa mõlema piirkonna rahvastikust elab linnapiirkondades,¹³ on jätkuvalt tähtis säästvate linnade ja kohaliku tasandi meetmete toetamine. Euroopa Liidul ja LACi riikidel on kasu teadustöö tulemuste ja kogemuste vahetamisest jätkusuutliku linnastumise valdkonnas, näiteks looduslike lahenduste ja vähese CO₂ heitega liikuvuse arendamisel või linnade ökosüsteemide taastamisel. Hoogustada võiks edukat linnadevahelist koostööd kestlikus linnaarenduses, näiteks linnapeade pakti raames.

Inimväärse töö ning konkurentsivõimelise ja vastutustundliku ettevõtluse edendamine. Inimväärse töö ning töö- ja keskkonnastandardite järgimise edendamine peab jääma üheks koostööprioriteediks, eriti mis puutub Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni konventsioonide täitmisse. Mõlemad piirkonnad on aidanud kaasa **rahvusvaheliste tööstandardite** vastuvõtmisele ning nüüd peaksid nad üheskoos tegelema nende standardite rakendamisega, sealhulgas ühinemisvabaduse edendamisega ja lapstööjõu kaotamisega. Kogemusi, mida EL sai edukast dialoogist sotsiaalpartneritega, võiks jagada parimate tavade vahetamise kaudu.

¹¹ Kooskõlas komisjoni jätkusuutliku majanduskasvu rahastamise tegevuskavaga. „Tegevuskava: jätkusuutliku majanduskasvu rahastamine“, COM (2018) 97

¹² Selle algatusega luuakse pikaajaline raamistik, mis aitab saartel võtta kasutusele oma jätkusuutlik ja vähekulukas energia.

¹³ 2018. aastal elas linnapiirkondades 81 % LACi rahvastikust ja 74 % Euroopa rahvastikust. „Revision of World Urbanization Prospects“, ÜRO majandus- ja sotsiaalosakond (2018).

Üleminek ametlikule majandusele on LACi riikide üks põhilisi probleeme, kuna mitteametlik tööhõive moodustab üle 40 % kogu mittepõllumajanduslikust tööhõivest¹⁴.

Tihedam koostöö peaks suurendama mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate tootlikkust. Konkreetsete sellesuunaliste sammude seas, millest oleks kasu mõlema poole tarbijatele ja tootjatele, on näiteks ELi ning LACi riikide assotsieerimis-, kaubandus- ja majanduspartnerluslepingute igakülgne ärakasutamine. Piirkondades tuleks jätkata ühist tegutsemist selle nimel, et võtta kiiremini kasutusele **ettevõtja sotsiaalse vastutuse** ja vastutustundliku ettevõtluse alased rahvusvahelised normid, nagu Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) suunised rahvusvahelistele ettevõtjatele ning ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted.

Koostöö selles valdkonnas tugineb pooleliolevate programmide edule ning toetab ettevõtlusteavet, mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate võrgustikke ja idufirmasid mõlemas piirkonnas. EL peaks ühtlasi julgustama LACi riikide mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate ning Euroopa ettevõtlusvõrgustiku vahelist koostööd. LACi ettevõtjate klastrid ja äriühingud võiksid kasutada ära Euroopa klasterite koostööplatvormi.

Investeeringite teadmisesse, innovatsiooni ja inimkapitali. Mõlemad piirkonnad peaksid kasutama ära programmi „Horisont 2020“ ja kavandatava tulevase programmi „Euroopa horisont“ võimalusi, et edendada teadlaste liikuvust, koolitamist ja karjääri võimalusi Marie Skłodowska-Curie meetmete raames, parandada teaduse tipptaset ning aidata leida ühiseid lahendusi üleilmsetele probleemidele ühise teaduspiirkonna raames. EL võiks senisest enam jagada oma kogemusi teaduse ja erasektori ühendamisest, siirates tehnoloogia ja ideed teadusbaasist idufirmadesse ja tööstusesse, ning toetada arukat spetsialiseerumist ja innovatsiooni piirkondlikul tasandil.

EL on valmis võtma ühiseid meetmeid, et arendada **inimkapitali**, mida on vaja kiirelt muutuva tehnoloogia, digiülemineku ja ettevõtluse nõuete rahuldamiseks. Piirkonnad peaksid jätkama koostööd **kõrghariduses**, mis tugineks programmile Erasmus+, võimaldaks senisest rohkem üliõpilasvahetusi ja süvendaks piirkondlikku dialoogi akadeemiliste ringkondade ja poliitikakujundajate vahel. Nad võiksid teha tihedamat koostööd **kutsehariduse ja koolituse** vallas, et rahuldada areneva maailmamajanduse vajadusi oskustööjõu järele, ning osaleda koostöös, mis suudab edendada inimväärtuste tööd, mitmekesistamist ja konkurentsivõimet strateegilistes majandussektorites.

Digitaalrajatuse arendamine. Digikoostöö peaks olema suhete keskmeks, et aidata kummagi piirkonna majandusel kasutada ära uute tehnoloogiate eeliseid ning soodustada samal ajal innovatsiooni ja digiüleminekut.

Juhindudes pikaajalisest visioonist digitaalse ühtse turu loomiseks LACi riikides, tuleks toetada **õigusnormide vastavusseviimist** muu hulgas 5G, asjade interneti, tehisintellekti, digiüleminekuks vajaliku tehnoloogilise standardimise, Euroopa globaalsete satelliitnavigatsioonisüsteemide ja Copernicuse programmi, nende tööstusliku rakendamise ning kiireks andedastuseks vajalikkude taristusse investeerimise valdkonnas. ELi digitaalne ühtne turg pakub mudeleid, mis võiksid LACi riikidele huvi pakkuda, näiteks andmete turvalisuse ja e-identimise valdkonnas. Paljutootavad koostöövaldkonnad on ka küberturvalisus, e-valitsus, e-kaubandus, digiplatvormid, välismaksed ja interneti haldamine. Lisaks on tähtis kiirendada ELi ja LACi riikide lähenemist isikuandmete kaitse valdkonnas, et veelgi lihtsustada asjaomaste ametiasutuste vahelisi andmevoogusid ja koostööd.

¹⁴ Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni andmetel moodustas mitteametlik tööhõive 2014. aastal 46,8 % kogu mittepõllumajanduslikust tööhõivest. 2012. aastal oli mitteametliku tööhõive osakaal ELi 27 liikmesriigis 18,4 %. „Policy Brief on Informal Entrepreneurship“, Euroopa Komisjon ja OECD (2017).

Uus, ELi ja erainvestorite toel ehitatud veealune kiudoptiline kaabel hakkab ühendama Ladina-Ameerikat Euroopaga ning pakkuma **kiiret lairibaühendust**, mis edendab kahe piirkonna vahelist ettevõtlust ning teadlas- ja üliõpilasvahetust. Uurida tuleks võimalusi parandada ühenduvust ka Kesk-Ameerika ja Kariibi mere piirkonnas.

Ühenduvuse parandamine lennunduse ja muude transpordiliikide abil. Uued üldised **lennutranspordilepingud** mitte üksnes ei parandaks turulepääsu, vaid looksid ühtlasi uusi ärivõimalusi ning tagaksid selgel reguleerival raamistikul põhinevad õiglased ja läbipaistvad turutingimused. Sellised lepingud võimaldaksid ühtlasi reisijatele rohkem ühendusi ja soodsamaid hindu ning hõlbustaksid edasist koostööd sellistes valdkondades nagu lennuohutus, lennundusjulgestus, sotsiaalküsimused ja keskkond. Kaaluda võib koostööd ka muude transpordiliikide vallas, nagu raudtee- ja meretransport ning säästvad ja arukad linnaliikluse süsteemid.

Kosmosetehnoloogia kasutamine. Kosmos on avarduv koostöövaldkond, mis pakub seni kasutamata võimalusi. Euroopa globaalsed satelliitnavigatsioonisüsteemid Galileo ja EGNOS on juba valmis ja töötavad. Vastav väärtusahel suudab pakkuda tiptasemel teadmisi, oskusteavet ja tehnoloogiat, mida teistega jagada. ELi Maa seire programm Copernicus võib aidata lahendada ka ühiskonnaprobleeme alates keskkonnakaitsest ja kliimamuutustest kuni põllumajanduse ja linnaarenduseni. Vastastikkuse põhimõttel võiks igakülgset ära kasutada Copernicuse koostöökokkuleppeid,¹⁵ mis annavad tasuta, täieliku ja avatud juurdepääsu andmetele.

Partnerlus heaolu nimel:

- piirkondadevahelise ja piirkonnasisese jätkusuutliku kaubavahetuse ja investeerimise lihtsustamine, kaubandus- ja investeerimislepingute võrgustiku väljakujundamine ning nende lepingute kiire ratifitseerimine ja igakülgne rakendamine koos sotsiaal-, töö- ja keskkonnaalaste sätetega;
- toetus piirkondlikele lõimumispüüdlustele konkreetse ja ühistele eesmärkidele suunatud koostöö kaudu sellistes algatustes nagu Vaikse ookeani liit;
- rohemajanduse edendamine, sealhulgas vähese CO₂ heitega energiasüsteemile ülemineku toetamise kaudu LACi riikides, samuti sinise majanduse arendamise ning loodusvarade, sealhulgas tooraine jätkusuutliku ja vastutustundliku haldamise kaudu;
- tootlike ja vastutustundlike mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate töötingimuste parandamine ja kasvu soodustamine ning rahvusvaheliste töönormide järgimise tõhustamine ja ettevõtja sotsiaalse vastutuse suurendamine;
- investeeringute suurendamine teadmisesse, innovatsiooni ja inimkapitali ning ELi ja LACi riikide ühise teaduspiirkonna väljakujundamine programmi „Horisont 2020“ ja selle edasiarenduse, programmi „Euroopa horisont“ raames;
- piirkondadevahelise digitaalrajanduse ja ühenduvuse arendamine, koostöö süvendamine ja õigusnormide vastavusseviimine peamistes valdkondades ning kiire lairibataristu arendamine;
- koostöö laiendamine lennu- ja meretranspordi, säästvate linnaliikluse süsteemide ning kosmose ja Maa seire valdkonnas.

¹⁵ Lepped on juba allkirjastatud Brasiilia, Tšiili ja Colombiaga.

2.2. Partnerlus demokraatia nimel

Demokraatia ja inimõigused on ELi ja LACi riikide partnerluse keskmes. EL jätkab demokraatia ja õigusriigi põhimõtete kaitsmist ja edendamist suhetes LACi riikidega. ELi ja LACi riikide partnerlus peaks jääma väärtuspõhiseks ning vastama kodanike ootustele tõhusama hea valitsemistava suhtes. ELi välispoliitika prioriteediks jääb selliste demokraatlike poliitiliste süsteemide arendamine, mis teenivad oma kodanike huve. Puudujäägid valitsemises, demokraatias, inimõiguste ja õigusriigi põhimõtte järgimises ja soolise võrdõiguslikkuse tagamisel, korruptsioon ning üldsuse ja kodanikuühiskonna osalemisruumi kahanemine ohustavad suuresti ühiskonna arengupüüdluste mõjusust. Mõlemal piirkonnal on kasu koostööst demokraatlike institutsioonide tugevdamisel, õigusriigi põhimõtete edendamisel, avalike institutsioonide läbipaistvuse ja vastutuse suurendamisel ning inimõiguste paremal kaitsmisel.

Selleks peaks EL oma suhetes LACi riikidega keskenduma järgmistele teemadele.

Inimõiguste senisest suurem austamine, kus erilise rõhuasetusega on: sõna- ja ühinemisvabadus; sooline võrdõiguslikkus ning naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamine; diskrimineerimiskeeld, mis kehtib vähemuste suhtes, nagu lesbid, geid, biseksuaalid, trans- ja intersoolised inimesed, põlisrahvad ning puuetega inimesed; lapsed ja noored; majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused, sealhulgas õigus maaomandile, veele, kanalisatsioonile, eluasemele ja tööle; kohtusüsteemi erapooletus ja tulemuslikkus; piinamise ja surmanuhtluse kaotamine. Seega peaks EL jätkama tihedat koostööd Ameerika Riikide Organisatsiooniga ja LACi riikide asjaomaste organitega, et tugevdada rahvusvahelist inimõigustealast režiimi.

Kodanikuühiskonnale mõjuvõimu andmine, mis on iga demokraatliku süsteemi nurgakivi, ning tegelemine piirangute ja ohtudega, mis ähvardavad kodanikuühiskonna tegutsemisruumi, inimõiguste ja keskkonna kaitsjaid, ajakirjanikke ja ametiühinguliikmeid; selleks on vaja muu hulgas arendada soodsat õiguslikku ja poliitilist keskkonda, mis võimaldaks neil vabalt ja turvaliselt tegutseda, ning avardada nende võimalusi sisuliseks osalemiseks otsustusprotsessis ning juurdepääsuks õigusemõistmisele ja teabele.

Soolise võrdõiguslikkuse edendamine ning naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamine, muu hulgas naiste poliitiliste, sotsiaalsete ja majanduslike õiguste kaitsmine, kasutamine ja suurendamine ning soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine ELi ja LACi riikide koostöö kõigis aspektides. Partnerlus peaks prioriteetsena käsitlema soolise vägivalla murettekitavat taset, tuginedes muu hulgas ELi ja ÜRO poolt 2018. aastal käivitatud algatusele „Spotlight“.

Usaldusväärsete, läbipaistvate ja kaasavate demokraatlike institutsioonide ja valimisprotsesside tagamine. EL peaks jätkama valimisvaatlusi ja ekspertkülastusi ning aitama vajaduse korral tugevdada partnerite valimissüsteeme koostöös Ameerika Riikide Organisatsiooniga. EL ja LACi riigid peaksid tihendama koostööd ja kogemuste vahetamist kõigis neis valdkondades, kaasa arvatud väärinfoohtude puhul.

Õigusriigi põhimõtete tugevdamine ning korruptsiooni, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine. Õigusnormide ajakohastamiseks ja järelvalveasutuste võimestamiseks võib jagada oskusteavet ja tehnilist suutlikkust. EL peaks töötama koos LACi partneritega vastavate rahvusvaheliste kokkulepete ratifitseerimise ja tulemusliku rakendamise nimel. Korruptsioon on ELi ja LACi riikide ühine murekoht ning põhjalikud sätted läbipaistvuse ja korruptsioonivastasuse kohta on osa Tšiili ja Mehhikoga sõlmitud assotsieerimislepingute ja Mercosuriga peetavate vabakaubanduslääbirääkimiste ajakohastamise protsessist.

Tõhusate avalik-õiguslike asutuste toetamine ühiste jõupingutuste abil, et muuta nende töö tulemuslikumaks, tõhustada siseriiklike tulude kasutuselevõtmist, viia ellu maksureforme ja tagada tulemuspõhine avalik teenistus. Kohalike asutuste võimestamine, haldussüsteemi ajakohastamine ja teenuste parem osutamine peaksid olema prioriteetsed valdkonnad.

Partnerlus demokraatia nimel:

- inimõiguste ja demokraatlike põhimõtete austamise esikohale seadmine, tihendades koostööd piirkondlikul ja kahepoolisel tasandil ning kooskõlastades LACi riikidega inimõigustealast tegevust asjaomastes ÜRO organites;
- elujõulise kodanikuühiskonna toetamine, jättes muu hulgas rohkem avalikku ruumi ajakirjanikele ning inimõiguste ja keskkonnakaitsjatele, ning nende sisukas kaasamine otsuste tegemisse;
- soolise vägivalla lubamatult kõrge taseme alandamine, koostöö LACi riikidega naiste ja tütarlaste poliitiliste, sotsiaalsete ja majanduslike õiguste edendamisel ning naiste ja tütarlaste vastase vägivalla tõkestamise toetamine;
- suurem toetus demokraatlikele, vastutusvõimelistele ja läbipaistvatele institutsioonidele ning õiglastele ja vabade valimisprotsesside korraldamisele kaasaaitamine eksperdiabi ja valimiste vaatlemise kaudu;
- koostöö tugevdamine korruptsiooni, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel tehnilise abi, parimate tavade vahetamise ning asjaomaste rahvusvaheliste lepingute jõudsama ratifitseerimise ja rakendamise kaudu.

2.3. Partnerlus vastupanuvõime nimel

Sotsiaalne sidusus on pideva surve all maailmas, mida iseloomustavad globaliseerumine, sotsiaalne ebavõrdsus, kiire linnastumine, kliimamuutused, keskkonnaseisundi halvenemine, sagenevad ja suurenevad looduskatastroofid, rändevood ja sundränne. Kõik see põhjustab erilisi probleeme kõige haavatavamatele LACi riikidele ning siinkohal oleks kasu kogemuste ja parimate tavade vahetamisest kahe piirkonna vahel.

Arengu jätkamiseks eri suundades soovitab EL mitmekülgset ja kohandatud lähenemisviisi riigi, ühiskonna ja ökosüsteemide vastupanuvõime suurendamiseks kahe piirkonna suhetes. Kooskõlas kestliku arengu eesmärkidega tuleks ELi koostöös LACi riikidega keskenduda järgmistele küsimustele.

Kliimamuutustele vastupanuvõime tegevuskava, mille eesmärk on kliimariskide haldamine, eelkõige Kariibi piirkonna väikestes arenevates saareriikides, ning vähese CO₂ heitega majandusele üleminekut toetavate ökosüsteemipõhiste lähenemisviiside edendamine. Edasine koostöö võib rajaneda programmil EUROCLIMA+¹⁶ ja EIP rahastatavatel investeerimisprojektidel, mis annavad panuse kliimameetmetesse ja keskkonnakaitsesse.

Mõlemale piirkonnale peaks olema kasulik, kui rahastamisvood saaks viia vastavusse liikumisega vähese kasvuhoonegaaside heitega ja kliimamuutustele vastupanuvõimelise arengu suunas, näiteks vähese CO₂ heitega investeerimisraamistike loomise kaudu.

Väga tähtis on koostöö jätkusuutlike toidusüsteemide väljatöötamisel. Kohanemis- ja leevendamismeetmete tugevdamine põllumajandussektoris peaks olema kesksel kohal.

Euroopa Liidu elanikkonnakaitse mehhanism ja hädaolukordadele reageerimise koordineerimiskeskus võivad täiendada LACi riikide katastroofiabi katastroofiohu

¹⁶ EUROCLIMA+ on ELi rahastatav programm, millega toetatakse Pariisi kliimakokkuleppe rakendamist, vt <http://euroclimaplus.org/>

vähendamise kaudu, toetades muu hulgas Sendai katastroofiohu vähendamise raamistiku (2015–2030) rakendamist.

Keskkond ja bioloogiline mitmekesisus. LAC esindab 40 % maailma bioloogilisest mitmekesisusest ning seal on seitse maailma 25 elurikkuse koondumispaigast¹⁷. Bioloogilise mitmekesisuse kadumine, jätkusuutmatu tooraine ammutamine ja loodusvarade haldamine ning mulla-, metsa-, vee- ja rannikukeskkonna degradeerumine on kriitilised keskkonnaprobleemid, millel on tugev mõju ökosüsteemi teenustele ja haavatavate rühmade, kaasa arvatud põlisrahvaste ja kohalike kogukondade heaolule. Üleilmne nõudlus kaupade järele suurendab survet loodusvaradele ning viib metsade ulatusliku hävitamiseni ja keskkonnakahjudeni, mis pärsivad elatise teenimist ja arengut. Partnerlus peaks soodustama piirkondade loodusvarade, sealhulgas maa, metsa ja vee säästvat haldamist, ökosüsteemide säilitamist ja põllumajanduslike tarneahelate jätkusuutlikkust. See peaks aitama ellu viia ökosüsteemi taastamise lühiajalist tegevuskava, mis võeti vastu 1992. aasta bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni alusel, bioloogilise mitmekesisuse strateegilist kava aastateks 2011–2020 ning 2020. aasta järgset bioloogilise mitmekesisuse raamistikku, rääkimata muudest rahvusvahelistest kohustustest ja mitmepoolsetest keskkonnalepingutest.

Ebavõrdsuse vähendamine. Püsiv ebavõrdsus takistab sotsiaalset ühtekuuluvust, põhjustades võimaluste luhtumist ja majanduskasvu takerdumist, kuritegevust, vägivalda, usalduse vähenemist institutsioonide vastu ning lõpuks ka demokraatia ja õigusriigi nõrgenemist. Gini indeks on Ladina-Ameerikas pidevalt vähenenud (2002. aastal 0,543 ja 2017. aastal 0,466), kuid vähenemise kiirus on viimastel aastatel aeglustunud¹⁸. 2017. aastal küündis vaesuses elavate inimeste arv 184 miljonini (30,2 % elanikkonnast) ning äärmises vaesuses elavate inimeste arv jätkas kasvamist (62 miljonit ehk 10,2 % elanikkonnast, mis on suurim osakaal pärast 2008. aastat)¹⁹. Lähiaastatel peaks ühine pühendumine sotsiaalsele ühtekuuluvusele väljenduma sellesisulises tihedamas suhtluses, kaasa arvatud parimate tavade vahetamine.

Mõlemad piirkonnad peaksid tihendama koostööd õiglaste ja toimivate maksusüsteemide ja sotsiaalkaitse valdkonnas, mis on peamised vahendid kaasava majanduskasvu soodustamiseks ja ebavõrdsuse vähendamiseks. See tugineks tärkavale koostööle **hea eelarvejuhtimise** vallas, kus valitseb suur tahe kaotada maksupettused, maksudest kõrvalehoidumine ja maksustamise vältimine. Sellised programmid nagu EuroSOCIAL peaksid võimaldama mõlemal poolel vahetada kogemusi maksunduse, ümberjagamispoliitika ja sotsiaalteenuste osutamise valdkonnas, kasutades muu hulgas ära uuenduslikke meetmeid LACi riikides maksukohustuse täitmise digitaliseerimises. Hoogustada tuleks piirkondadevahelist dialoogi sotsiaalse ühtekuuluvuse üle. Piirkonnad peaksid jätkama koostööd maksualase läbipaistvuse ja teabevahetuse vallas väljatöötatavate ülemaailmsete standardite, õiglase maksustamise ning maksubaasi kahanemise ja kasumi ümberpaigutamise tõkestamise miinimumstandardite edasise rakendamise tagamiseks²⁰.

Kodanike turvalisus ja võitlus organiseeritud kuritegevuse vastu. Mõlemad piirkonnad peaksid hoogustama dialoogi, mis käsitleb kodanike turvalisust kui mehhanismi kogemuste vahetamiseks ja edasiste koostöövõimaluste leidmiseks, näiteks organiseeritud kuritegevuse

¹⁷ „Leveraging opportunities for sustaining growth: IDB biodiversity platform for the Latin America and the Caribbean“, Ameerika Riikide Arengupank, 2012.

¹⁸ ECLACi aruanne „Ladina-Ameerika sotsiaalne olukord aastal 2018“.

¹⁹ ECLACi aruanne „Ladina-Ameerika sotsiaalne olukord aastal 2018“.

²⁰ Maksubaasi kahanemine ja kasumi ümberpaigutamine osutab maksustamise vältimise strateegiatele, mille korral kasutatakse ära maksueeskirjade lünki ja kokkusobimatust, et kunstlikult paigutada tulud ümber väikese maksukoormusega või maksuvabadesse asukohtadesse (OECD).

humanitaartagajärgede valdkonnas²¹. Seejuures võiks tugineda ELi ning Ladina-Ameerika ja Kariibi Riikide Ühendus (CELAC) seminaridele kodanike turvalisuse teemal ning positiivsetele kahepoolsetele ja piirkondlikele koostööprogrammidele uimastite alal (nt uimastipoliitika alane koostööprogramm COPOLAD ja kokaiini liikumistee programm) ning piiriülese organiseeritud kuritegevuse alal (nt EL PACCTO). Võttes arvesse probleemi ulatust, tuleks lisaks alustada praktilist koostööd mõlema piirkonna õiguskaitseasutuste vahel ning selliste ametite vahel, nagu EUROPOL, Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Amet (CEPOL), Ameerika Politseiühendus (AMERIPOL) ja CARICOMi kuritegevuse ja julgeoleku rakendusasutus (IMPACS). Koostöö peaks jätkuma ka selleks, et tegeleda kuritegevuse põhjustega, nagu vaesus, sotsiaalne tõrjutus ja loodusvarade vastutustundetu haldamine.

Ränne ja liikuvus. Liikuvus tugevdab ELi ning LACi riikide vahelisi sidemeid. Samal ajal on mõlemal piirkonnal olnud rändeprobleeme, mistõttu oleks kasu kogemuste ja heade tavade vahetamisest. Venezuela kriis on kutsunud esile suurima massirände Ladina-Ameerika lähiajaloos ja üle kolme miljoni venezuelalase on läinud elama välismaale,²² lisandudes selle maailmajao tavapärasele rändevooale.

EL peaks püüdma süvendada piirkondadevahelist rände ja liikuvuse teemalist dialoogi ja koostööd, et tõkestada eelkõige ebaseaduslikku rännet ja inimkaubandust, suurendada tagasisaatmist ja tagasivõtmiste arvu, tugevdada piirihaldust, parandada dokumentide turvalisust, edendada rändajate lõimimist tööturul ja ühiskonnas ning kaitsta abivajajaid. Mõlema poole oskusteabele tuginev koostöö peaks käsitlema rände ja liikuvuse mitmepoolset juhtimist, muu hulgas ÜROs.

Institutsioonide vastupanuvõime on väga tähtis hea poliitilise ja majandusliku valitsemistava ning õigusriigi põhimõtete austamise seisukohast. Vastupanuvõimet tuleb tugevdada mitmel tasandil – riigi, ühiskonna ja kogukonna tasandil. Sageli algab vastupanuvõime kohalikust omavalitsusest ja kodanikuühiskonnast ning tugevneb kogukonna tasandil. EL peaks elavdama valdkondlikku poliitilist dialoogi LACi riikidega, kasutades ära ELi parimaid tavasid vastupanuvõime arendamisel.

Kultuurikoostöö tulemusel saavad ELi ja LACi riikide ühine kultuuriline mitmekesisus ja rikkalik kultuuripärand inimarengu ja majanduskasvu allikaks. EL soovib inimestevahelist kultuuripoliitikat, mis oleks suunatud kultuurivaldkonnas tegutsejatele ning edendaks partnerlust, ühistoodangut ja kultuurivahetust kolme samba põhimõttel: i) kultuuri kui sotsiaalmajandusliku arengu mootori toetamine; ii) kultuurilise ja kultuuridevahelise dialoogi edendamine rahumeelsete kogukondadevaheliste suhete kujundamiseks; iii) tihedam koostöö kultuuripärandi alal. See aitab ühtlasi ära kasutada mõlema piirkonna ulatuslikku potentsiaali kultuuri- ja loovtööstuses, kaasa arvatud disain, digiteenused, mood, muusika ja audiovisuaalsed kunstid.

Partnerlus vastupanuvõime nimel:

- loodusvarade ja ökosüsteemide säästva haldamise edendamine ning bioloogilise mitmekesisuse strateegilise kava ja 2020. aasta järgse bioloogilise mitmekesisuse raamistiku edasine rakendamine;
- kooskõlastamise lihtsustamine ja koostöö süvendamine katastroofide ohjamise ja kodanikukaitse valdkonnas;
- aktiivsem dialoog ja koostöö sotsiaalse ühtekuuluvuse, sotsiaalkaitse, hea

²¹ Kooskõlas deklaratsiooniga, mis avaldati II CELACi ja ELi välisministrite kohtumisel 2018. aasta juulis, ning 2014. aasta kodanike julgeoleku strateegiaga.

²² UNHCR, 2019.

maksuhaldustava ja finantsvaldkonna reguleerimise alal;

- julgeolekukoostöö edendamine ja organiseeritud kuritegevuse tõkestamine intensiivsema piirkondadevahelise dialoogi kaudu kodanike julgeoleku ja õiguskaitseasutuste koostöö küsimustes;*
- tõhusam dialoog ja koostöö rände ja liikuvuse valdkonnas, kaasa arvatud ÜRO raames;*
- kultuurikoostöö edendamine „inimeselt inimesele“ vahetusprogrammide soodustamise kaudu, kultuuridevaheliste dialoogide pidamine ning ühistoodangul ja partnerlusel põhinevate projektide toetamine kultuuri- ja loomesektoris.*

2.4. Partnerlus tõhusa ülemaailmse juhtimise nimel

ELi ja LACi riikide partnerluse peaesmärk peaks jätkuvalt olema tulemusliku mitmepoolsuse säilitamine, ümberkujundamine ja tugevdamine. Mõlemad piirkonnad koos moodustavad ligikaudu kolmandiku ÜRO liikmetest, märkimisväärse arvu G20 liikmetest ja kaks kolmandikku OECD liikmetest.

Tõhusa ülemaailmse juhtimise toetuseks ning rahvusvahelise tegevuskava edasiseks kujundamiseks ja täiendamiseks võiksid EL ja LACi riigid ühendada jõud mitmepoolsel tasandil, et tagada järgmiste eesmärkide saavutamine.

Mitmepoolse süsteemi tugevdamine. EL ja LACi riigid peaksid jätkama ÜRO peasekretäri toetamist ÜRO süsteemi, sealhulgas ÜRO Julgeolekunõukogu kõikehõlmaval reformimisel ning ÜRO Peaassamblee ja Majandus- ja Sotsiaalnõukogu taaskäivitamisel. Rahvusvahelise Kriminaalkohtu toetamine peaks jääma prioriteediks.

Koostöö süvendamine rahu ja julgeoleku küsimustes. Riikidevaheliste konfliktide lahendajana tuntud EL on LACi riikide jaoks loomulik partner vaidluste rahumeelsel lahendamisel ning koos suudavad nad toetada vahendus- ja lepitusprotsesse. EL peaks jätkuvalt pühenduma koostööle rahulepingu rakendamisel Colombias.

LACi riigid on olnud esirinnas ka osalemise raamlepingute sõlmimisel, osalemaks ELi ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) operatsioonides (Tšiilis ja Colombias) ning panustamaks mõnda neist (Brasiilias, Argentinas ja Dominikaani Vabariigis).

Koostööd tuleks tugevdada ka mitmes julgeolekuga seotud küsimuses, nagu hübriidohud, küberturvalisus, julgeolekusektori reform, piirijulgeolek, inimkaubandus, organiseeritud kuritegevus ja relvakaubandus, väike- ja kergrelvad ning terrorismi ja radikaliseerumise ennetamine ja tõkestamine. Täiendavaid jõupingutusi on tarvis 2016. aasta ÜRO Peaassamblee üleilmsele uimastiprobleemile pühendatud eriistungjärgu tulemuste rakendamisel.

LACi riikide otsus saada tuumarelvavabaks tsooniks²³ muudab piirkonna tähtsaks partneriks tuumarelva leviku tõkestamise lepingu eesmärkide saavutamisel ning relvakaubanduslepingu ratifitseerimisel ja rakendamisel.

Kliima- ja keskkonnalase mitmepoolse juhtimise edendamine. Lähtudes ELi ja LACi riikide tähtsast rollist 2015. aasta Pariisi kliimakokkuleppe vastuvõtmisel, on vaja ühiseid jõupingutusi kokkuleppe tulemuslikuks rakendamiseks ja ülemaailmseks üleminekuks puhtale energiale. Piirkonnad peaksid kutsuma oma partnereid üles tegelema elurikkuse kriisiga, tegema koostööd mitmepoolsete keskkonnakokkulepete, nagu Aichi bioloogilise mitmekesisuse eesmärgi, bioloogilise mitmekesisuse strateegilise kava ja 2020. aasta järgse range bioloogilise mitmekesisuse raamistiku tulemuslikuma rakendamise nimel. Edasine

²³ 1968. aastal jõustunud tuumarelvade keelustamise leping (Tlatelolco leping).

rahvusvaheline koostöö võib tugineda kogemustele, mis on saadud näiteks sellistest algatustest nagu ülemaailmne kliimamuutuste liit²⁴ ja ELi strateegilised partnerlused Pariisi kokkuleppe rakendamiseks²⁵.

Rahvusvahelise ookeanide majandamise tõhustamine. Tihedam koostöö ÜRO mereõiguse konventsiooni (UNCLOS) ja selle rakenduskokkulepete tulemuslikuma rakendamise valdkonnas looks tingimused ookeanide kestliku majandamise ja sinise majanduse jaoks. Tähtis saab olema koostöö mereõiguse konventsiooni raames rahvusvahelise õiguslikult siduva vahendi väljatöötamisel, mis käsitleks mere elurikkuse kaitset ja säästvat kasutamist väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevates vetes ning ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi tõkestamist. Tõhusamat koostööd on vaja piirkondlikes ja mitmepoolsetes organisatsioonides, mis tegelevad ookeanide, sealhulgas kalandusega, ning toetavad teaduslike nõuannete ja teadmiste edasiarendamist.

Kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamine. ELil ja LACi riikidel oli tähtis roll selle mitmepoolse kestliku arengu manifesti loomisel ja nemad peaksid juhtima ka selle rakendamist. Addis Abeba tegevuskava kohaselt tuleb kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks täielikult ära kasutada kõik rakendamiseks sobivad vahendid, sealhulgas avaliku ja erasektori siseinvesteeringud.

Maailma Kaubandusorganisatsiooni reformimine. Rahvusvahelisi proteksionistlikke suundumusi arvesse võttes tuleks kahekordistada ühiseid jõupingutusi selle nimel, et säiliks avatud, **diskrimineerimisest hoiduv ja eeskirjadel põhinev mitmepoolne kaubandussüsteem**, mille keskmeks oleks tugev ja hästi toimiv WTO ning mis tegutseks organisatsiooni eeskirjade koostamise, järelevalve ja vaidluste lahendamise mehhanismide reformimise nimel.

Üleilmse makromajandusliku vastupidavuse suurendamine. Tihedam suhtlemine makromajanduslike protsesside teemal ning asjakohased poliitilised strateegiad nii üleilmses kui ka piirkondlikus mastaabis on tugeva, kestliku, tasakaalustatud ja kaasava ülemaailmse majanduskasvu tagamiseks esmatähtsad.

Partnerlus tõhusa ülemaailmse juhtimise nimel:

- *LACi riikide osaluse suurendamine ELi ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika missioonides ja operatsioonides ning tihedam koostöö rahu ja julgeoleku edendamisel maailmas;*
- *töö selle nimel, et viia lõpule ÜRO süsteemi reformimine rahu ja julgeoleku ning kestliku arengu ja juhtimise valdkonnas;*
- *ühised jõupingutused Pariisi kliimakokkuleppe täieliku rakendamise tagamiseks, koondades samal ajal ülemaailmset toetust puhtale energiale üleminekule ja 2020. aasta järgse range bioloogilise mitmekesisuse raamistikule;*
- *edasise piirkondadevahelise koostöö arendamine ookeanide majandamisel, kaasa arvatud ÜRO mereõiguse konventsiooni rakendamisel ning ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi tõkestamisel;*
- *kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamise eestvedamine;*
- *mitmepoolse kaubandussüsteemi tugevdamise ühise tegevuskava väljatöötamine WTO*

²⁴ Ülemaailmne kliimamuutuste liit on ELi algatus, millega aidatakse maailma kõige kaitsetumatel riikidel, sealhulgas väikestel arenevatel saareriikidel ja vähim arenenud riikidel, tegelda kliimamuutustega.

²⁵ See programm toetab Euroopa koostööd kliimapolitiitika valdkonnas maailma juhtivate majandustega, keskendudes G20 riikidele, eelkõige riiklikult kindlaksmääratud panuste kasutuselevõtu edendamise kaudu.

3. Üleminek visioonilt tegudele

Sõnadelt tegudele üleminek eespool esitatud tegevuskava tulemuslikul rakendamisel nõuab ELi ja LACi riikide koostöövormide uuendamist. Käesolevas teatises esitatud prioriteetidest juhindudes töötab EL lähiaastatel välja strateegilisema lähenemisviisi LACi riikidele, ajakohastades oma suhtlemisviisi piirkonnaga nii poliitilisel tasandil kui ka kaubandus-, investeerimis- ja koostöömeetmete kaudu.

3.1. Strateegilisem poliitiline tegevus

Euroopa välistegevus LACi riikides peaks juhinduma põhimõtetega pragmaatilisusest. „Ühe mõõdupuu järgi“ partnerlus ei sobi kokku LACi riikide mitmekesiste oludega; partnerriikidel on erinevad poliitilised prioriteedid, vajadused ja vahendid. Tegutsedes ka edaspidi mitmepoolset, piirkondadevahelist, piirkonnasisest ja kahepoolset tasandil, peaks EL püüdma **tugevdada suhteid huvitatud piirkondlike rühmade ja riikidega, kes soovivad aktiivsemalt tegutseda ühiste eesmärkide nimel ja on selleks suutelised.**

ELi poliitilised dialoogid erinevate LACi riikide ja piirkondlike rühmadega peaksid jätkuvalt suunama ELi ja LACi riikide suhteid. Dialoogid peaksid aitama selgitada välja ühiseid prioriteete, huve ja uusi koostöövõimalusi. Sõlmitud või läbirääkimiste faasis olevad assotsieerimislepingud mitme riigiga²⁶ ning 2016. aastal sõlmitud poliitilise dialoogi ja koostöö leping Kuubaga algatasid poliitilisi dialooge paljudes eri valdkondades, andes sobiva institutsioonilise raamistiku koostöö tõhustamiseks kahepoolsetes ja piirkondlikes küsimustes.

Piirkondliku integratsiooni toetamine peaks jääma prioriteediks ELi suhetes LACi riikidega tänu veendumusele ja kogemusele, et piirkondadevaheline lõimumine suurendab julgeolekut ning annab majanduslikku ja sotsiaalset kasu. See hõlmab piirkonnaüleseid mehhanisme, nagu CELAC, ning piirkonnasiseseid ettevõtmisi, nagu Vaikse ookeani liit, Mercosur, Kesk-Ameerika Integratsioonisüsteem (SICA) ning Kariibi mere piirkonna foorum (CARIFORUM) / Kariibi Ühendus (CARICOM).

ELi ja LACi riikide partnerlus peaks olema maailmas väljapaistvamal kohal ning suutma paremini kaitsta ja pakkuda üleilmse tähtsusega avalikke hüvesid, muu hulgas ühiste seisukohtade võtmise kaudu mitmepoolsetel foorumitel. **Hoogustada tuleks ELi ja LACi riikide vaheliste mitteametlike konsultatsioonide pidamist tähtsate rahvusvaheliste konverentside eel.** Mitmepoolne koostöö peaks moodustama alalise osa iga tasandi dialoogides LACi partneritega.

Kahe piirkonna poliitiline aktiivsus ja ühised lähenemisviisid aitavad samuti edendada demokraatiat, rahu ja julgeolekut ning lahendada kriisiolukordi. 1980ndatel koondasid Ladina-Ameerika ja Euroopa oma jõud Contadora grupi raames, et edendada rahu Kesk-Ameerikas, ning panid aluse Esquipulase rahulepingutele. **Venezuela rahvusvaheline kontaktrühm** on teine näide algatusest, kuhu kuulub liikmeid mõlemast piirkonnast ja mille eesmärk on leida poliitilisi, demokraatlikke ja rahumeelseid lahendusi selle riigi kriisile, mille mõju on tunda Venezuela piiridest märksa kaugemalgi. Kontaktrühm tugineb ELi ja LACi riikide ühisväärtustele ning vajadusele toetada piirkonnas demokraatiat, õigusriiki ja inimõiguste austamist. Selle koostööl ja reeglitel põhinev lähenemisviis on ELi välispoliitika aluseks. Piirkondlike ja rahvusvaheliste partneritega koostööd tehes püüab kontaktrühm luua tingimusi poliitiliseks lahenduseks vabade ja õiglaste valimiste kaudu ning abi andmiseks humanitaarabi põhimõtetel. EL on ühtlasi valmis osalema rahvusvahelistes püüdlustes aidata

²⁶ Mehhiko, Tšiili, Kesk-Ameerika, Mercosur.

pärast demokraatia taastamist jalule riigi institutsioonid ja majandus. Tõhustada tuleks mitmepoolsetel ja kaasavatel raamistikel põhinevat ühist diplomaatilist tegevust kui vahendit kriisilukordade lahendamiseks piirkondadevahelistes suhetes.

Olles teadlik, et tänapäeval võistlevad mitmesugused rahvusvahelised osalejad mõjuvõimu, majandusliku kohaloleku või isegi poliitiliste ja ühiskondlike mudelite nimel, peaks EL eristama ennast väärtuspõhise poliitika abil ning toetama vastastikuse täiendavuse loogikat ja vastastikust kasu. Rahvusvahelistes suhetes on välistav nägemus, kus ühe võit on teise kaotus, kahjulik mõlemale piirkonnale; ELi ettepanek LACi riikidele põhineb **avatud piirkondlikkusel ja kõigi jaoks kasulikel lahendustel**.

EL peaks suhetes LACi riikidega järgima ka **vastutustundlikku kaubandus- ja investeerimispoliitikat**, edendades kaubanduslepingute abil ELi majanduslikke huve ning ELi ja LACi riikide partnerluse aluseks olevaid rahvusvahelisi väärtusi ning osaledes demokraatia, heaolu ja vastupanuvõime edendamises ja kaasavama ja jätkusuutlikuma üleilmastumise väljakujundamises.

3.2. Tugeva mõjuga koostöö

Ühiste eesmärkide teostegemiseks ning ELi ja LACi riikide partnerluse võimaluste ärakasutamiseks peaks EL tegema LACi riikide partneritega koostööd kavandatava üldise koostööraamistiku rakendamisel. Raamistik peaks vastama neljale eespool nimetatud prioriteetsele valdkonnale (heaolu, demokraatia, vastupanuvõime ja tõhus ülemaailmne juhtimine), tõestades vajadust otsustava ühishuvides tegutsemise järele, kus piirkonnad osalevad võrdsete partneritena.

See uus üldraamistik peaks olema:

- **vajadustega arvestav**, et võtta arvesse piirkondade mitmekesisid olusid;
- **poliitilisi prioriteete arvestav**, teenides ühiste eesmärkide poole liikumist ning ELi ja LACi riikide partnerlus(t)e huve, mis on välja selgitatud ELi ja LACi riikide suhete eri tasanditel peetavates poliitilistes dialoogides ning konsultatsioonide käigus erasektori ja kodanikuühiskonna rühmadega;
- **ulatuslik**, kasutades mitmesuguseid poliitikavaldkondi ja vahendeid, et kohaneda laieneva partnerluskava ja üha keerukamate probleemidega;
- **sidus**, et mitmesugused ELi välistegevuse poliitikameetmed ja vahendid LACi riikides aitaksid kaasa ELi ja LACi riikide partnerluse laiemate eesmärkide saavutamisele.

Koostööst **universaalse kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamisel ja muudest ühistest rahvusvahelistest kohustustest saavad uue raamistiku põhikomponendid**, milles osalevad kohalik, riiklik, piirkondlik ja globaalne tasand ning ka kodanikuühiskond. Hea näide sellisest pühendumusest on säästva arengu dialoogid, mis algatati mitme riigiga sõlmitud kokkulepete alusel.

Euroopa arengukonsensuse raames tegutsedes peaks EL jätkama koos LACi riikidega osalemist mitmesugustel arengutasanditel, tehes seda üha mitmekesisemal ja enam kohandatud moel ning **riikides, kus abivajadus on suurim, eelkõige vähim arenenud ning haavatavas ja konfliktiolukorras olevates riikides**, kus raha hankimise potentsiaal on kõige väiksem.

Võttes arvesse haavatavusi ja struktuurseid piiranguid paljudes keskmiste tuludega riikides nende teel kestliku arengu poole, peaks EL rõhutama koostööst ja jagatud heaolust saadavat vastastikust kasu. EL peaks jätkama vajaduse korral sihtotstarbelist arengukoostööd, edendama valdkonnapoliitilist dialoogi ning vahetama kogemusi ja oskusteavet näiteks

vaesuse kaotamise, valitsemistava ja pagulaskriiside küsimustes jm ühist huvi pakkuvates valdkondades.

Avaliku poliitika ja reformide üle peetavates dialoogides ja koostööalgatustes võetakse arvesse partnerriikide mitmekesisust, edendatakse vastastikuseid huve ning määratakse kindlaks ühised prioriteedid ja probleemid. EL tunnistas ühtlasi **LACi piirkonna rohkem arenenud arenguriikide ja muude arenguriikide koostöö tähtsat rolli** ning nende riikide mõju üleilmsetele avalikele hüvedele ja probleemidele. Kuna need riigid vajavad soodustingimustel abi kas vähem või ei vaja seda üldse, peaks EL töötama nendega koos välja uuenduslikke koostööviise 2030. aasta tegevuskava üleilmse rakendamise kiirendamiseks.

Uue koostööraamistiku toetamiseks peaks EL igakülgsel ja vastastikku täiendaval viisil kasutama oma käsutuses olevaid vahendeid ja programme, võttes samal ajal kasutusele uuenduslikke meetodeid ELi ja LACi riikide partnerluse eesmärkide täitmiseks. Erilist tähelepanu tuleks pöörata järgmisele:

- **valdkonnapoliitilised dialoogid** ELi ja LACi riikide vastastikuste ootuste väljaselgitamiseks ja edasiarendamiseks riigisiseste reformide ning kahepoolse, piirkondliku ja mitmepoolse koostöö vallas;
- **teadmiste ja kogemuste vahetamine** vastastikust huvi pakkuvates küsimustes, kaasa arvatud avalik poliitika, institutsioonide tugevdamine ja regulatiivne keskkond;
- **avaliku ja erasektori rahastamisvõimaluste arendamine ja kasutuselevõtt** eesmärgiga kaasata suure majandusliku keskkonnavalase ja sotsiaalse tasuvusega investeeringuid, sealhulgas segarahastamise ja investeerimistoetuste kaudu ning struktureeritud dialoogi abil, et parandada investeerimiskliimat, keskendudes seejuures enim abi vajavatele riikidele;
- **kolmepoolne koostöö**, mis arendab ja suurendab koostöösuutlikkust muu hulgas kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

Euroopa Investeerimispank ja arengut rahastavad asutused liikmesriikides on LACi riikide kestliku arengu rahastamise juures olulisel kohal, võttes arvesse ametliku arenguabi vähenemist.

Peale selle tuleks ELi ja LACi riikide koostööle kasuks vahendite täiustamine väliste rahastamisvahendite ülesehituse lihtsustamise kaudu ning suurem paindlikkus kahe piirkonna partnerluse ees seisvate probleemide lahendamisel ja võimaluste paremal ärakasutamisel.

3.3. Meie ühiskonnad kui suunanäitajad

EL peaks jätkuvalt soodustama tihedat koostööd kodanikuühiskonna, mõttekodade, kohalike omavalitsuste, ettevõtlussektori, töandjate ja töövõtjate organisatsioonide, kultuuriorganisatsioonide, akadeemiliste ringkondade ning noortega. See koostöö peaks suunama ELi ja LACi riikide poliitilisi ja valdkonnapoliitilisi dialooge ning tagama nende vastavuse mõlema piirkonna kodanike probleemidele. Kodanikuühiskonna suutlikkus enda õigusi tõhusalt kaitsta ning edendada valitsuse aruandekohustust ja läbipaistvust peaks jääma koostööalgatuste üheks eesmärgiks. **ELi ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna sihtasutusel** on siin tähtis roll.

Parlamentaarne mõõde on ELi ja LACi riikide poliitilise suhtluse tähtis komponent. Euroopa Parlamendi ja teiste parlamentaarsete organite konstruktiivne ja tegus roll kahepoolses partnerluses peaks jätkuma ka edaspidi.

EL peaks jätkama oma tihedat koostööd **piirkondlike ja piirkondadevaheliste organisatsioonidega**, nagu ÜRO Ladina-Ameerika ja Kariibi mere riikide majanduskomisjon (ECLAC), Ameerika Riikide Organisatsioon, Ibero-Ameerika peasekretariaat, Itaalia – Ladina-Ameerika Instituut, Ameerika Riikide Arengupank ja Ladina-Ameerika Arengupank.

4. Ühise tegevuskava koostamine

Käesolevas teatises on esitatud rida ettepanekuid Euroopa Liidu ning LACi riikide partnerluse tugevdamiseks. Neis väljendub ELi elav huvi suhete süvendamise vastu LACi riikide ja piirkondlike rühmadega ning püsimine stabiilse ja usaldusväärse partnerina kogu piirkonnale.

EL usub, et partnerluses tuleks senisest enam rõhutada väärtusi ja elulisi huve, nagu heaolu, demokraatia, vastupanuvõime ja tõhus ülemaailmne juhtimine, ning kasutada selleks tõhusamalt ja sihipärasemalt ära ELi ja LACi riikide suhete eri mõõtmeid. EL püüdleb strateegilisema poliitilise tegevuse suunas, arendades partnerlust aktiivsemalt neis riikides ja piirkondlikes rühmades, kes on valmis ühiste eesmärkide nimel rohkem panustama. EL püüab edendada reeglitel põhinevat ja progressiivset kaubandus- ja investeerimispoliitikat, tehes samal ajal LACi riikidega koostööd tugeva mitmepoolse kaubandussüsteemi säilitamiseks ja ümberkujundamiseks. EL teeb koostööd seal, kus tegevuse mõju ühiste prioriteetide ja kestliku arengu tegevuskava 2030 seisukohast on suurim.

Samal ajal ulatub ELi ja LACi riikide partnerlus valitsustest märksa kaugemale. Sidemed piirkondade rahvaste vahel arenevad praegu väga kiiresti; inimesed on need, kes loovad piirkondade vahele sildu, tegelevad teadustöö ja innovatsiooniga, loovad uusi töökohti ja nõuavad poliitiliste otsuste tegijatelt aru. Neid tuleks võimaluste ärakasutamisel rohkem toetada.

See peaks kaasa tooma **ühtsema ja sidusama ELi välistegevuse LACi riikides**, koondades tugevaid külgi ja vahendeid. Käesoleva teatise rakendamine toimub tihedas koostöös ELi liikmesriikidega, kelle mitmekesised sidemed LACi piirkonnas rõhutavad ELi ja LACi riikide partnerluse ainulaadset iseloomu. Euroopa välistegevust tõhustavat ühist programmitööd ja ühisalgatusi tuleks võimaluse korral kasutada.

Selline on Euroopa Liidu nägemus ELi ja LACi riikide partnerluse tulevikust. Dialoog LACi partneritega võimaldab ühendada jõud ühise tuleviku kujundamisel.

Lühendite loetelu

5G	Viienda põlvkonna mobiilside
ACP	Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühm
AMERIPOL	Comunidad de Policías de América Ameerika Politseiühendus
CARICOM IMPACS	CARICOMi kuritegevuse ja julgeoleku rakendusamet
CELAC	Ladina-Ameerika ja Kariibi Riikide Ühendus
CEPOL	Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Amet
COPOLAD	Programa de Cooperación entre América Latina, el Caribe y la Unión Europea en Políticas sobre Drogas Ladina-Ameerika, Kariibi mere riikide ja Euroopa Liidu vaheline narkopoliitika alane koostööprogramm
ÜJKP	(ELi) ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika
ECLAC	ÜRO Ladina-Ameerika ja Kariibi mere riikide majanduskomisjon
EGNOS	Euroopa Geostatsionaarne Navigatsioonilisüsteem
EIP	Euroopa Investeerimispank
EL PAcCTO	Europa Latinoamérica Programa de Asistencia contra el Crimen Transnacional Organizado Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Euroopa ja Ladina-Ameerika abiprogramm
EL	Euroopa Liit
EUR	Euro(d), €
EUROCLIMA+	Programa Regional de Sostenibilidad Ambiental y Cambio Climático para América Latina Keskkonnasäästlikkuse ja kliimamuutuste piirkonnaprogramm Ladina-Ameerikale
EUROPOL	Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Amet
EUROsociAL	Programa para la Cohesión Social en América Latina Ladina-Ameerika sotsiaalse ühtekuuluvuse programm
FDI	Välismaine otseinvesteering (Foreign Direct Investment)
G20	G20
IDB	Ameerika Riikide Arengupank
LAC	Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkond
LGBTI	Lesbid, geid, biseksuaalid, trans- ja intersoolised inimesed
VKE'd	Mikro-, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad
NDC	Riiklikult kindlaksmääratud panus

OAS	<i>Ameerika Riikide Organisatsioon</i>
ODA	<i>Ametlik arenguabi</i>
OECD	<i>Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon</i>
KAE	<i>Kestliku arengu eesmärgid</i>
SICA	<i>Sistema de la Integración Centroamericana</i> <i>Kesk-Ameerika Integratsioonisüsteem</i>
ÜRO	<i>Ühinenud Rahvaste Organisatsioon</i>
WTO	<i>Maailma Kaubandusorganisatsioon</i>